

שֶׁהָעוֹלָם לֹא מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל
בְּרִית זֶה. וְסוּד הַכֹּל - (משלי י) וְצַדִּיק
יִסּוּד עוֹלָם כְּתוּב.

תוספתא

שְׁנֵינוּ, מִל וְלֹא פָרַע אֶת הַמִּלָּה,
כְּאֵלּוּ לֹא מִל. בְּגִלָּל שְׁשָׁתִי דְרָגוֹת
הֵן: מִלָּה וּפְרִיעָה. זְכוּר וְשְׁמוֹר.
צַדִּיק וְצַדִּיק. זָכָר וְנִקְבָּה. אוֹת בְּרִית
זֶה יוֹסֵף, וּבְרִית זֶה רַחֵל, וְצַדִּיק
לְחֶבְרֹן. וּבִמָּה מְחַבֵּר אוֹתָם?
כְּשֶׁהוּא גֹזֵר וּפּוֹרֵעַ. וּמִי שְׁגִזֹּר
וְלֹא פּוֹרֵעַ, כְּאֵלּוּ עָשׂוּ בִּינֵיהֶם
פְּרוּר. (עד כאן התוספתא).

שֶׁרָשָׁה יוֹצֵאִים מֵאֶחָד. אֶחָד
בְּשִׁלְשָׁה עוֹמֵד נִכְנָס בֵּין שְׁנַיִם.
שְׁנַיִם מִיִּנְיָקִים לְאֶחָד. אֶחָד מִיִּנְיָק
לְכַמָּה צְדִידִים, וְאִזּוּ הַכֹּל אֶחָד. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֶקֶר יוֹם
אֶחָד. יוֹם שֶׁל עָרֵב וּבֶקֶר כּוֹלָל
כְּאֶחָד, הֵינּוּ סוּד שֶׁל בְּרִית יוֹמָם
וְלַיְלָה, וְכוּ הַכֹּל אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ
הַמַּיִם וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שְׁבַעַה רְקִיעִים
הֵם לְמַעְלָה, וְכֻלָּם עוֹמְדִים
בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ
נִתְקַן בָּהֶם. וְרְקִיעַ זֶה הוּא בְּאֶמְצַע
הַמַּיִם.

רְקִיעַ זֶה עוֹמֵד עַל גְּבִי חַיּוֹת
אֲחֵרוֹת, וְהוּא מְפָרִיד בֵּין מַיִם
עֲלִיוֹנִים לְמַיִם תַּחְתּוֹנִים. וּמַיִם
תַּחְתּוֹנִים קוֹרְאִים לְעִלְיוֹנִים.
וּמִהֶרְקִיעַ הַזֶּה שׁוֹתִים אוֹתָם. זֶהוּ
שֶׁמְפָרִיד בִּינֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁכָּל
הַמַּיִם כְּלוּלִים בּוֹ. וְאַחֵר כֶּף מוֹרִיד
אוֹתָם לַחַיּוֹת הַלָּלוּ וְשׂוֹאֲבִים
מֵשֶׁם.

כְּתוּב (שיר ד) גֵּן נָעוּל אַחֲתִי כָּלָה
גֵּל נָעוּל מַעֲזֵן חֲתוּם. גֵּן נָעוּל -
שֶׁהַכֹּל נִסְתָּר בּוֹ, שֶׁהַכֹּל נִכְלָל בּוֹ.
גֵּל נָעוּל - שְׁאוֹתוֹ נִהָר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא
וְנִכְנָס בּוֹ וְכוּלָל וְלֹא מוֹצִיא,
וְהַמַּיִם קוֹפְאִים בּוֹ וְעוֹמְדִים. מֶה
הַטַּעַם? בְּגִלָּל שְׁרוּחַ צָפוֹן נוֹשֶׁבֶת

עֲלֵמִין, בְּיִשְׂרָאֵל סֶתֶם לְעֵילָא וְתַתָּא,
לְאַחְזָא דְעֵלְמָא לֹא אֶתְקַיֵּים אֶלָּא עַל
קִיּוּמָא דָּא. וְרָזָא דְכָלָא (משלי י) וְצַדִּיק
יִסּוּד עוֹלָם כְּתוּב.

תוספתא

תְּנִינָן מִל וְלֹא פָרַע אֶת הַמִּלָּה כְּאֵלּוּ לֹא מִל. בְּגִין
דְּתִרִין דְּרָגִין אֲנוּן מִלָּה וּפְרִיעָה. זְכוּר וְשְׁמוֹר. צַדִּיק
וְצַדִּיק. דְּכָר וְנוֹקְבָא. אוֹת בְּרִית דָּא יוֹסֵף וּבְרִית דָּא
רַחֵל. וְאַצְטְרִיף לְחֶבְרָא לֹזֵן. וּבִמָּה מְחַבֵּר לֹזֵן. כִּד
אִיהוּ גִזִּיר וּפְרִיעַ. וּמֵאֵן דְּגִזִּיר וְלֹא פְרִיעַ כְּאֵלּוּ עָבְדוּ
בִּינֵיהֶם פְּרוּדָא, (עד כאן תוספתא)

תִּלְתָּ נִפְקִי מִחַד. חַד בְּתִלְתָּ קִיּוּמָא עָאֵל
בֵּין תִּרִין. תִּרִין יִנְקִין לְחַד, חַד יִנְקִין
לְכַמָּה סְטָרִין. כִּדִּין כָּלָא חַד. הָדָא הוּא
דְּכְתִיב וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֶקֶר יוֹם אֶחָד יוֹם
דְּעָרֵב וּבֶקֶר כָּלִיל כְּחֶדָא. הֵינּוּ רָזָא דְּבְרִית
יוֹמָם וְלַיְלָה וּבִיהַ כָּלָא חַד:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי
מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר שְׁבַעַה רְקִיעִים אֲנוּן לְעֵילָא. וְכָלָהּ
קִיּוּמָא בְּקִדְשָׁתָא עֲלָא. וְשִׁמָּא קִדְיִשָּׁא בָּהּ
אֲשֶׁתְּכָלָל. וְדָא רְקִיעָא הוּא בְּאֶמְצַעוֹת מְיָא.
דָּא רְקִיעַ קִיּוּמָא עַל גְּבִי חַיּוֹתָא אֲתִרְנִין.
וְאִיהוּ אֲפִרִישׁ בֵּין מִיָּין עֲלָאִין לְמִיָּין
תַּתָּאִין. וּמִיָּין תַּתָּאִין קִרְאִין לְעֲלָאִין. וּמִהֵאִי
רְקִיעַ שְׁתָּאֵן לֹזֵן. דָּא הוּא דְּמִפְרִישׁ בִּינֵיהֶם.
בְּגִין דְּכָלָהּ מְיָא בִּיהַ כָּלִילָן. וְלִבְתֵּר נַחֲת
לֹזֵן לְהִגִּי חַיּוֹתָא וְשִׂאֲבִין מִתַּמָּן.

כְּתוּב, (שיר השירים ד) גֵּן נָעוּל אַחֲתִי כָּלָה
גֵּל נָעוּל מַעֲזֵן חֲתוּם. גֵּן נָעוּל,
דְּכָלָא אֲסִתִּים בִּיהַ. דְּכָלָא אֲתְּכָלִיל בִּיהַ.
גֵּל נָעוּל, דְּהָהוּא נִהָר נִגִּיד וְנִפְיָק וְעֵיל
בִּיהַ וְכָלִיל וְלֹא אֲפִיק וְקִרְשִׁי מְיָא בִּיהַ

באותם המים וקופאים, ולא יוצאים החוצה עד שנעשה קרח, ואלמלא צד הדרום שמשבר פחו של הקרח הזה, לא יצאו ממנו מים לעולמים.

ומראה אותו רקיע עליון כמראה הקרח הזה שקופא ומכניס בתוכו כל אותם המים, כך אותו עליון שעליו פוגם כל אותם מים, ומפריד בין מים עליונים למים תחתונים. וזה שאמרנו יהי רקיע בתוך המים. באמצע. לא כך, אלא כתוב יהי אותו שהיה ממנו, באמצע המים היה, והוא למעלה שעומד על ראש החיות.

אמר רבי יצחק, יש קרום באמצע מעיו של בן אדם שפסיק מלמטה למעלה, ושואב מלמעלה ונותן למטה. כך פנה הרקיע הוא באמצע, ועומד על אותן החיות שלמטה, והוא מפריד בין מים עליונים לתחתונים. בא ראה, אותם מים הרו והולידו חשך, ועל סוד זה כתוב (שמות כו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים.

רבי אבא פתח, (תהלים קד) המקרה במים עליותיו וגו'. במים - אלו מים עליונים של הפל שבהם תקן בית, כמו שנאמר (משלי כד) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן.

השם עבים רכובו - רבי ייסא הזקן חלק עבים ע"ב י"ם. עב שהוא חשך, שמאל שעומד על ים זה. המהלך על פנפי רוח - זו רוח של המקדש העליון, וזה סוד (שמות כה) שנים פריים זהב. כתוב (תהלים יח) וירפב על פריב ויעף וידא על פנפי רוח. וירפב על פריב אחר, אחר כך נגלה על פנפי רוח. ועד שנה מתעורר, לא מתגלה בזה.

וקיימי. מאי טעמא בגין דרוח צפון נשיב באנון מיא ואתקרישו ולא נפקי לבר עד דאתעביד קרח ואלמלא סטרא דדרום דאקיש תקפיה דהאי קרח לא נפקי מניה מיא לעלמין.

וחיוז דההוא רקיעא עלאה כחיוז דהאי קרח דמתקרישא ומכניס בגויה כל אנון מיין. כך ההוא עלאה דעליה פניש כל אנון מיין ואפריש בין מיין עלאין למיין תתאין. והאי דאמרן יהי רקיע בתוך המים. במציעות. לאו הכי. אלא יהי כתיב. ההוא דהוי מניה במציעות מיא הוי. ואיהו לעיל דקיימא על רישיה דחיותא.

אמר רבי יצחק אית קרומא במציעות מעוי דבר נש דאיהו פסיק מתתא לעילא ושאיב מעילא ויהיב לתתא. כך גוונא דא רקיע איהו באמצעיתא וקיימא על אנון חיותא דלתתא. ואיהו פריש בין מיין עלאין לתתאין. תא חזי, אנון מין אעדו ואולידו חשוכא. ועל רזא דא כתיב, (שמות כו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים.

רבי אבא פתח (תהלים קד) המקרה במים עליותיו וגו' במים אליון מיין עלאין דכלא דבהו תקין ביתא כמא דאתאמר, (משלי כד) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן.

השם עבים רכובו. רבי ייסא סבא פליג עבים ע"ב י"ם. עב דאיהו חשך שמאלא דקיימא על ים דא. המהלך על פנפי רוח דא רוחא דמקדשא עלאה. ורזא דא (שמות כה) שנים פריים זהב. כתיב (תהלים יח) וירפב על פריב ויעוף וידא על פנפי רוח. וירפב על פריב חד לבתר איגלי על פנפי רוח ועד דהאי אתער לא אתגלי בהאי.